

СТРАТЕГІЧНИЙ ОБЛІК – ІНФОРМАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ

Сучасні об'єктивні умови функціонування підприємств потребують докорінної зміни методів управління, підвищують вимоги до бухгалтерського обліку і зумовлюють необхідність посилення інформаційної, контрольної, пізнавальної, прогностичної та мотиваційної його функцій відповідно до потреб менеджменту щодо прийняття обґрунтованих стратегічних рішень. Внаслідок чого спостерігається розширення часового діапазону облікової системи, яка призначена забезпечувати інформацією не тільки минулого, теперішнього, а й майбутнього часу, що потребує виокремлення стратегічної компоненти в її структурі.

Стратегічний управлінський облік покликаний здійснювати інформаційну підтримку процесу прийняття рішень шляхом збирання, реєстрації, аналізу, зберігання і передачі інформації про зовнішнє та внутрішнє середовище підприємства з метою забезпечення його конкурентоспроможності.

Проблемам розвитку стратегічного обліку, теоретичному обґрунтуванню його змісту, завдань та інструментарію присвятили свої праці вітчизняні та іноземні науковці, зокрема: П. Атамас, М. Бромвіч, М. Бондар, І. Богата, Р. Бруханський, С. Голов, К. Друрі, Л. Івченко, О. Кундря-Висоцька, В. Несветайлов, В. Панков, А. Пилипенко, М. Пушкар, Б. Райан, К. Сіммондз, В. Ходзицька, А. В. Шайкан та ін.

Для забезпечення стратегічного управління необхідна інформація, на основі якої встановлюються стратегічні цілі діяльності підприємства, визначаються ключові показники за всіма напрямками та розподіляються ресурси. Діалектика взаємозв'язку стратегічного управлінського обліку та стратегічного управління багатьма вченими вбачається на рівні сполучної ланки між процесом стратегічного управління та обліково-аналітичним процесом.

Процес стратегічного управління підприємством включає такі три етапи: 1) визначення поточного стану підприємства та зовнішнього середовища; 2) розроблення прогностичних показників; 3) перелік дій, здійснення яких в реальному режимі дасть змогу трансформувати підприємство та його поточний стан у стан прогностичний [1].

Стратегічний облік це система інформаційного забезпечення процесів планування, аналізу і контролю стратегічних управлінських рішень разом з новими технологіями управлінського обліку (такими як безперервне прогнозування, комплексне управління якістю (TQM), система збалансованих показників (BSC), облік затрат за функціями ABC (activity-based costing), система управління Orgware, Workflow GIT (США) – філософія “just in time”, DBR (drum-buffer-rope scheduling) – теорія обмежень, розрахунок цільової собівартості “target costing”, система безперервного вдосконалення “кайзен-костинг”, концепція ланцюга цінностей (value chain concept), калькулювання певного життєвого циклу товару, система планування потреби в матеріалах – MRP (material resource planning), комплексні системи управління бізнес- процесами ERP (enterprise resource planning), система збалансованих показників (СЗП – Balanced Scorecard), дає змогу вносити позитивні напрацювання у стратегічний менеджмент, підвищує вартість бізнесу та підтримує стабільність його існування серед конкурентів.

Раціонально побудована система стратегічного управлінського обліку, яка дає змогу оперативним чином отримувати необхідну облікову і аналітичну інформацію в релевантній формі, є стратегічним ресурсом підприємства та забезпечує його конкурентними перевагами на основі:

- інформаційної підтримки процесу стратегічного управління витратами (управління витратами є однією з ключових стратегічних цілей підприємства (мінімізація витрат і підвищення ступеня їх прозорості на основі даних стратегічного управлінського обліку й

аналізу є значною перевагою перед конкурентами та відповіддю на потребу зовнішнього середовища);

- впровадження новітніх технологій та інструментарію (інформація, одержувана на основі стратегічного управлінського обліку, є внутрішнім продуктом підприємства, що сформований залежно від її специфіки (в разі повного задоволення потреб менеджменту та спрямованості на досягнення стратегічних цілей підприємства система стратегічного управлінського обліку є унікальною конкурентною перевагою, тобто ключовою компетенцією і джерелом нових знань);
- формування інформації для виконання основних управлінських функцій (система управлінського обліку націлена на формування інформації у формі, необхідної для виконання основних управлінських функцій та завдань, а саме для формування внутрішньої звітності та її аналізу, управління фінансами, стратегічного планування, корпоративного інвестування, бюджетування, контролювання).

До основних принципів стратегічного управлінського обліку можна віднести такі:

- структуризація фінансово-господарської діяльності як сукупності взаємопов'язаних і неперервних бізнес-процесів – груп операцій, дій, спрямованих на отримання визначеного кінцевого результату;
- постійне визначення й оцінювання прогностичних, запланованих і фактичних показників діяльності як по суб'єкту бізнесу загалом, так і в розрізі бізнес-процесів, центрів відповідальності – структурних підрозділів, співробітників, проектів компанії тощо;
- обов'язкова регламентація бізнес-процесів та операційного обліку, їх проведення на основі зовнішніх і внутрішніх нормативів міжнародного національного галузевого або корпоративного рівня, які визначають порядок, терміни і якість виконаних операцій;
- комплексність та аналітичність цільових критеріїв управлінського обліку та тих, які характеризують їхні оціночні показники, що забезпечують репродуктивність і збалансованість щодо визначених стратегій розвитку підприємства загалом, які приймають і реалізують управлінські рішення [3].

Отже, значення стратегічного управлінського обліку на підприємстві можна реалізувати через: інформаційну підтримку процесу прийняття стратегічних цілей і задач, а також стратегії підприємства на шляху досягнення стійких конкурентних переваг; забезпечення різних рівнів управління обліково-аналітичною інформацією, необхідною для стратегічно спрямованого планування, контролю та прийняття управлінських рішень; формалізацію прийнятої стратегії як сукупності тактичних цілей і задач для різних рівнів управління підприємством через бюджетування; розробку засобів моніторингу руху підприємства в запланованому стратегічному напрямі, а також методів контролю і коректування стратегічних цілей; обґрунтування систем мотивації робітників на підставі досягнення відповідних цілей і задач.

1. Пилипенко А. Організація обліково-аналітичного забезпечення стратегічного розвитку підприємства: монографія. Харків: ХНЕУ, 2007. 276 с. 2. Сатушева К. Формування системи стратегічного управлінського обліку в управлінні вартістю підприємства. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2013. № 24. С. 265–271. 3. Шайкан А. В. Бухгалтерський облік з метою стратегічного управління як інструмент інтеграції вітчизняних підприємств у світове господарство [Електронний ресурс] / А. В. Шайкан. – Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/1900/1/42.pdf>.